

IQTISODIYOT&TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

№5 (2)

2026

ISSN: 2992-8982

<https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz/>

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Bosh muharrir:
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich

*Elektron nashr. 2026-yil, may.
2-qism*

Bosh muharrir o'rinbosari:
Karimov Norboy G'aniyevich

Muharrir:
Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

Tahrir hay'ati:

Salimov Oqil Umrzoqovich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Rae Kvon Chung, Janubiy Koreya, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari
Axmedov Durbek Kudratillayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Sayfullo Normatovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Siddiqova Sadoqat G'afforovna, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Maxmudov Nosir, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Samadov Asqarjon Nishonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, professor
Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Ikrom Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Eshtayev Alisher Abdug'aniyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xajiyev Baxtiyor Dushaboyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Hakimov Nazar Hakimovich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Musayeva Shoirazimovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), professor
Ali Konak (Ali Ko'nak), iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor (Turkiya)
Cham Tat Huei, falsafa fanlari doktori (PhD), professor (Malayziya)
Foziljonov Ibrohimjon Sotvoldix'ja o'g'li, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dots.
Faxridinov Zafarjon Faxridin o'g'li, O'zb. Res. Bosh prokuraturasi HIJQKD boshqarma boshlig'i
Utayev Uktam Choriyevich, Anijon viloyati prokurorining o'rinbosari
Ochilov Farkhod, O'zb. Res. Bosh prokuraturasi IJQK Departamentining Namangan viloyati boshqarmasi boshlig'i
Buzrukxonov Sarvarxon Munavvarxonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Axmedov Javohir Jamolovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), katta o'qituvchi
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), v.b. dots.
Djudi Smetana, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Krissi Lyuis, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Glazova Marina Viktorovna, Iqtisodiyot fanlari doktori (Moskva)
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Sevil Piriyeva Karaman, falsafa fanlari doktori (PhD) (Turkiya)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon o'g'li, TDIU ITI departamenti rahbari
Ochilov Bobur Baxtiyor o'g'li, TDIU katta o'qituvchisi
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent.
Abdukarimova Dinara Rustamxanovna, bank-moliya akademiyasi professori, DSc., professor.
Ikramov Murod Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Nazarova Ra'no Rustamovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Editorial board:

Salimov Okil Umrzokovich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Abdurakhmanov Kalandar Khodjayevich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Rae Kwon Chung, South Korea, Honorary Professor at TSUE, Nobel Prize Laureate
Osman Mesten, Member of the Turkish Parliament, Head of the Turkey–Uzbekistan Friendship Society
Akhmedov Durbek Kudratillayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Sayfullo Normatovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Abdurakhmanova Gulnora Kalandarovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Kalonov Mukhiddin Bakhridinovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Siddikova Sadokat Gafforovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogical Sciences
Khudoykulov Sadirdin Karimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Makhmudov Nosir, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Samadov Askarjon Nishonovich, Candidate of Economic Sciences, Professor
Slizovskiy Dmitriy Yegorovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Ikrom Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Eshtayev Alisher Abduganiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khajiyev Bakhtiyor Dushaboyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khakimov Nazar Khakimovich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Musayeva Shoira Azimovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Professor
Ali Konak, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor (Turkey)
Cham Tat Huei, Doctor of Philosophy (PhD), Professor (Malaysia)
Foziljonov Ibrokhimjon Sotvoldikhoja ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Fakhriddinov Zafarjon Fakhriddin ogli, Head of the DCEC under the Prosecutor General's Office of the Rep. of Uzb.
Utayev Uktam Choriyevich, Deputy Prosecutor of Anijan Region
Ochilov Farkhod, Head of the Namangan Regional Department of the Department of Internal Affairs of Rep. of Uzb.
Buzrukkhonov Sarvarkhon Munavvarkhonovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Akhmedov Javokhir Jamolovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences
Tokhirov Jaloliddin Ochil ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Technical Sciences, Senior Lecturer
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Acting Associate Professor
Judi Smetana, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Chrissy Lewis, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Glazova Marina Victorovna, Doctor of Sciences in Economics (Moscow)
Nosirova Nargiza Jamoliddin kizi, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Sevil Piriyeva Karaman, Doctor of Philosophy (PhD) (Turkey)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon ugli, Head of the Department of Scientific Research and Innovations, TSUE
Ochilov Bobur Bakhtiyor ugli, Senior lecturer at TSUI
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Abdukarimova Dinara Rustamkhanovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Ikramov Murod Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Nazarova Ra'no Rustamovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor

Ekspertlar kengashi:

Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Po'latov Baxtiyor Alimovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Aliyev Bekdavlat Aliyevich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Rustamov Ilhomiddin, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Kamilova Iroda Xusniddinovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
G'afurov Doniyor Orifovich, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Fayziyev Oybek Raximovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, katta o'qituvchi
Babayeva Zuhra Yuldashevna, mustaqil tadqiqotchi
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Geografiya fanlari doktori, professori
Umirzoqov Ja'sur Artiqboy o'g'li, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent
Zebo Kuldasheva, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent

Board of Experts:

Berkinov Bazarbay, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Pulatov Bakhtiyor Alimovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Aliyev Bekdavlat Aliyevich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Rustamov Ilkomiddin, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Khakimov Ziyodulla Akhmadovich, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Kamilova Iroda Xusniddinovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics
Gafurov Doniyor Orifovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogy
Fayziyev Oybek Rakhimovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Tukhtabayev Jamshid Sharafetdinovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Khamidova Faridaxon Abdulkarimovna, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Yakhshiboyeva Laylo Abdisattorovna, Senior Lecturer
Babayeva Zuhra Yuldashevna, Independent Researcher
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Doctor of Geographical Sciences, Professor
Umirzokov Jasur Artiqboy ugli, Doctor of Economic Sciences (DSc), Associate Professor
Zebo Kuldasheva, Doctor of Economic Sciences (DSc), Associate Professor

- 08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
- 08.00.02 Makroiqtisodiyot
- 08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
- 08.00.04 Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
- 08.00.05 Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
- 08.00.06 Ekonometrika va statistika
- 08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
- 08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
- 08.00.09 Jahon iqtisodiyoti
- 08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
- 08.00.11 Marketing
- 08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
- 08.00.13 Menejment
- 08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
- 08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
- 08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
- 08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

Muassis: "Ma'rifat-print-media" MChJ

Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, O'zR Tabiat resurslari vazirligi, O'zR Bosh prokuraturasi huzuridagi IJQK departamenti.

Jurnalning ilmiyligi:

“Yashil” iqtisodiyot va taraqqiyot” jurnali

O'zbekiston Respublikasi Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vazirligi huzuridagi Oliy attestatsiya komissiyasi rayosatining 2023-yil 1-apreldagi 336/3-sonli qarori bilan ro'yxatdan o'tkazilgan.

MUNDARIJA

TIJORAT BANKLARIDA MOLIVAVIY HISOBOTLAR TAHLILINI RIVOJLANTIRISHNING DOLZARB MUAMMOLARI VA ULARNI BARTARAF ETISH YO'NALISHLARI	12
Xudoyberdiyev Ulug'bek Axmad o'g'li	
O'ZBEKISTON KOMPANIYALARIDA DIVIDEND SIYOSATI JOZIBADORLIGINI OSHIRISH	16
Shermuxamedov Akmal Komiljonovich	
РАЗВИТИЕ МЕХАНИЗМОВ ФИНАНСИРОВАНИЯ МАЛОГО И СРЕДНЕГО БИЗНЕСА В КОММЕРЧЕСКИХ БАНКАХ С ИСПОЛЬЗОВАНИЕМ ФИНТЕХА И ИСКУССТВЕННОГО ИНТЕЛЛЕКТА	21
Салимова Зиёда Рустамжон қизи	
ELEKTR TARMOQLARI KORXONALARIDA YO'QOTISHLAR HISOBI UCHUN ISHCHI HISOBVARAQLARI TIZIMINI ISHLAB CHIQUISH	27
Xojimurodov Zuxriddin Shukurullo o'g'li	
RAQAMLI MUHITDA BANK XIZMATLARINI MASOFADAN KO'RSATISHNI TAKOMILLASHTIRISH	32
Azlarova Aziza Axrorovna	
RAQAMLI TRANSFORMATSIYA SHAROITIDA SOLIQ ORGANLARI FAOLIYATINI SUN'YI INTELLEKT TEXNOLOGIYALARI ASOSIDA BOSHQARISHNI TAKOMILLASHTIRISH YO'NALISHLARI	36
Soyibova Matluba Ahmedboyevna	
O'ZBEKISTONDA RAQAMLI TRANSFORMATSIYA SHAROITIDA TADBIRKORLIK SUBYEKTLARI FAOLIYATINI STRATEGIK BOSHQARISH METODOLOGIYASINI TAKOMILLASHTIRISHNING USTUVOR YO'NALISHLARI	41
M.O. Yo'ldoshova	
NARXLARNI BOSHQARISHNING ZAMONAVIY KONSEPSIYASI SIFATIDA DINAMIK NARX SHAKLLANTIRISH	45
Anvar Deberdiyev	
SOLIQ MA'MURCHILIGINI RAQAMLASHTIRISH VA RIVOJLANTIRISH ORQALI YASHIRIN IQTISODIYOT KO'LAMINI QISQARTIRISH YO'LLARI	49
Mamatkulov Salimjon Raxmonkulovich	
STARTAP EKOTIZIMLARINI RAG'BATLANTIRISHNING SOLIQ MEXANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH: GLOBAL MUAMMOLAR VA HUDUDIY IMKONIYATLAR	55
Ishimova Mohinur Absalomovna	
UMUMIY OVQATLANISH TIZIMIDA B2B MARKETINGINI JORIY ETISH. (XORAZM VILOYATI MISOLIDA)	61
Zakirova Gulnoza Qudratovna, Aliyeva Gulnora Ildarovna	
TIBBIYOT TASHKILOTLARIDA NOMOLIVAVIY AKTIVLAR HISOBI AMALIYOTINI TAKOMILLASHTIRISH YO'NALISHLARI	67
Iskanov Xoljigit Nurkosimovich	
RAQAMLI TA'LIM TEXNOLOGIYALARINI RIVOJLANTIRISH MARKAZIDA ICHKI AUDIT TIZIMINI TASHIL ETISH AMALIYOTI	73
Suyunov Yorqin Bekmurodovich, Nazarov Ubaydulla Abdumannapovich	
RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA MONOPOLIYAGA QARSHI SIYOSATNI TAKOMILLASHTIRISH YO'NALISHLARI	79
Yuldashev Akmal Kiyomovich	
TOG'-KON KORXONALARIDA TEXNOLOGIK TIZIM HOLATINI BAHOLASH VA IQTISODIY SAMARADORLIK ZAXIRALARINI ANIQLASH	83
Abirova Nargizabonu	
YASHIL IQTISODIYOT TAMOYILLARI VA ULARNING MILLIY RIVOJLANISHI	88
Turayev Abduvohid Kuldashevich	

IQTISODIYOTNING INNOVATSION TARAQQIYOTI SHAROITIDA MEHNAT RESURSLARIDAN SAMARALI FOYDALANISHDAGI XORIJ MAMLAKATLAR TAJRIBASI.....	93
Artiqova O'g'iljon Zafar qizi	
O'ZBEKISTON MILLIY TELERADIOKOMPANIYASI IQTISODIY SAMARADORLIGINI OSHIRISHDA SEMIR MODELIDAN FOYDALANISH IMKONIYATLARI	101
Rustamov Zafar	

O'ZBEKISTON MILLIY TELERADIOKOMPANIYASI IQTISODIY SAMARADORLIGINI OSHIRISHDA SEMIR MODELIDAN FOYDALANISH IMKONIYATLARI

Rustamov Zafar

O'zbekiston jurnalistika va ommaviy kommunikatsiyalari universiteti katta o'qituvchisi

Annotatsiya. Maqolada O'zbekiston Milliy teleradiokompaniyasi iqtisodiy samaradorligini oshirishda SEMIR modelidan foydalanish imkoniyatlari tahlil qilinadi. Model strategik boshqaruv sifati, iqtisodiy samaradorlik, bozor mavqei, innovatsion salohiyat va resurslar unumdorligini yagona integral baholash tizimida birlashtiradi. Tadqiqot natijalari SEMIR modeli media tashkilotida nafaqat moliyaviy ko'rsatkichlarni, balki boshqaruv sifati, auditoriya bilan ishlash samaradorligi, raqamli rivojlanish va inson kapitali bilan bog'liq omillarni ham kompleks baholash imkonini berishini ko'rsatadi. Maqolada MTRK uchun SEMIR modelining diagnostik, strategik va amaliy ahamiyati ilmiy jihatdan asoslab berilgan.

Kalit so'zlar: SEMIR modeli, MTRK, mediabiznes, iqtisodiy samaradorlik, strategik boshqaruv, innovatsion salohiyat, resurslar unumdorligi, integral baholash.

Abstract. This article analyzes the possibilities of applying the SEMIR model to improve the economic efficiency of the National Television and Radio Company of Uzbekistan. The model integrates the quality of strategic management, economic efficiency, market position, innovation potential, and resource productivity into a unified integral assessment system. The research findings demonstrate that the SEMIR model enables media organizations to evaluate not only financial indicators, but also factors related to management quality, audience engagement, digital development, and human capital. The article substantiates the diagnostic, strategic, and practical significance of the SEMIR model for the National Television and Radio Company of Uzbekistan.

Key words: SEMIR model, NTRC, media business, economic efficiency, strategic management, innovation potential, resource productivity, integral assessment.

Аннотация. В статье анализируются возможности использования модели SEMIR для повышения экономической эффективности Национальная телерадиокомпания Узбекистана. Модель объединяет качество стратегического управления, экономическую эффективность, рыночные позиции, инновационный потенциал и производительность ресурсов в единую систему интегральной оценки. Результаты исследования показывают, что модель SEMIR позволяет оценивать в медиаорганизации не только финансовые показатели, но и факторы, связанные с управлением, аудиторией, цифровым развитием и человеческим капиталом. В статье научно обоснованы диагностическое, стратегическое и практическое значение модели SEMIR для НТРК Узбекистана.

Ключевые слова: модель SEMIR, НТРК, медиабизнес, экономическая эффективность, стратегическое управление, инновационный потенциал, производительность ресурсов, интегральная оценка.

KIRISH

Raqamli media bozori sharoitida O'zbekiston Milliy teleradiokompaniyasi kabi milliy teleradiokompaniyalar faoliyati oddiy efir uzatish yoki axborot tarqatish doirasidan chiqib ketmoqda. Bugungi media tashkiloti bir vaqtning o'zida kontent ishlab chiqaruvchi, auditoriya bilan ishlovchi, reklama bozorida ishtirok etuvchi, raqamli platformalar orqali xizmat ko'rsatuvchi hamda jamoatchilik ishonchini shakllantiruvchi murakkab iqtisodiy subyektg aylanmoqda. Shu sababli bunday tashkilotlarning iqtisodiy samaradorligini faqat daromad, xarajat yoki sof foyda kabi an'anaviy moliyaviy ko'rsatkichlar asosida baholash yetarli emas [1].

Mediabiznesning o'ziga xos jihati shundaki, u ikki tomonlama bozor tabiatiga ega: bir tomonda auditoriya, ikkinchi tomonda esa reklama beruvchilar va boshqa iqtisodiy hamkorlar mavjud [2]. Auditoriya qamrovi keng bo'lib, u monetizatsiya qilinmasa, iqtisodiy samaradorlik to'liq namoyon bo'lmaydi. Aksincha, reklama daromadlari mavjud bo'lsa-da, kontent sifati, ishonch indeksi yoki raqamli platformalar yetarli darajada rivojlanmasa, uzoq

muddatli strategik barqarorlik zaiflashadi. Demak, mediabiznes samaradorligini baholashda moliyaviy, tashkiliy, bozor, innovatsion va resurs omillarini kompleks tarzda ko'rib chiqish zarur.

O'zbekiston Milliy teleradiokompaniyasi uchun ushbu masala yanada dolzarb hisoblanadi. Chunki MTRK nafaqat media bozorining yirik ishtirokchisi, balki milliy axborot makoni, ijtimoiy kommunikatsiya va madaniy kontent yaratish tizimining muhim instituti hamdir. Bunday tashkilotda iqtisodiy samaradorlik faqat reklama yoki tijorat daromadlari bilan emas, balki boshqaruv sifati, strategik muvofiqlik, auditoriya ishonchi, raqamli platformalarga moslashuv hamda inson kapitali unumdorligi orqali ham shakllanadi.

Mazkur maqolaning maqsadi — O'zbekiston Milliy teleradiokompaniyasi iqtisodiy samaradorligini oshirishda SEMIR modelidan foydalanish imkoniyatlarini ilmiy-amaliy jihatdan asoslashdan iborat. Maqolada SEMIR modeli MTRK faoliyatini diagnostika qilish, zaif komponentlarni aniqlash, strategik resurslar taqsimotini qayta ko'rib chiqish hamda iqtisodiy samaradorlikni oshirish yo'nalishlarini belgilash vositasi sifatida tahlil qilinadi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Media iqtisodiyoti bo'yicha ilmiy adabiyotlarda samaradorlik masalasi bir necha asosiy yondashuvlar orqali izohlanadi. Robert Picard media kompaniyalarini iqtisodiy qarorlar, bozor tuzilmasi, reklama daromadlari va auditoriya o'rtasidagi murakkab munosabatlar doirasida tahlil qiladi [1]. Uning yondashuvi O'zbekiston Milliy teleradiokompaniyasi kabi milliy media tashkilotlari uchun muhim ahamiyatga ega, chunki bunday tuzilmalar nafaqat tijorat daromadlari, balki ijtimoiy-axborot funksiyalari bilan ham chambarchas bog'liq.

Gillian Doyle media iqtisodiyotida auditoriya va reklama bozorining o'zaro bog'liqligini alohida ta'kidlaydi [2]. Ushbu yondashuvga ko'ra, media tashkiloti auditoriyani jalb qilish bilan bir qatorda, ushbu auditoriya e'tiborini iqtisodiy qiymatga aylantira olishi ham zarur. MTRK misolida bu masala televideniye, radio, onlayn platformalar, OTT xizmatlari va reklama imkoniyatlarini yagona strategik tizim asosida boshqarish zaruratini yuzaga keltiradi.

Alan Albarran media iqtisodiyotini ko'p darajali tizim sifatida talqin qiladi. Uning fikricha, media tashkilotlari bozor, texnologiya, boshqaruv va auditoriya o'zgarishlari ta'sirida faoliyat yuritadi [3]. Mazkur qarash SEMIR modelining mantig'iga yaqin bo'lib, unga ko'ra media tashkiloti iqtisodiy samaradorligini faqat moliyaviy natijalar orqali emas, balki bozor mavqei, innovatsion salohiyat va resurslardan foydalanish darajasi asosida ham baholash lozim.

Strategik menejment nuqtayi nazaridan Robert Kaplan va David Norton tomonidan ishlab chiqilgan Balanced Scorecard modeli muhim metodologik asos bo'lib xizmat qiladi. Mazkur model moliyaviy ko'rsatkichlarni mijozlar, ichki jarayonlar, o'rganish va rivojlanish indikatorlari bilan birgalikda baholashni taklif etadi [4]. SEMIR modeli ham ayni mantiqni mediabiznesga moslashtiradi: unda moliyaviy samaradorlik boshqaruv sifati, bozor mavqei, innovatsion salohiyat va resurslar unumdorligi bilan integratsiyalashgan holda tahlil qilinadi.

Lucy Küng raqamli media muhitida strategik moslashuvchanlikni asosiy raqobat ustunligi sifatida baholaydi [5]. Uning fikricha, media tashkiloti texnologik uzilishlar, platformalar o'rtasidagi raqobat va auditoriya xulq-atvoridagi o'zgarishlarga tez moslasha olmasa, uning moliyaviy barqarorligi uzoq muddat davomida saqlanib qolmaydi. Ushbu xulosa MTRK uchun ham dolzarbdir: innovatsion salohiyat past bo'lgan sharoitda mavjud iqtisodiy natijalar kelajakdagi raqobatbardoshlikni kafolatlamaydi.

Jean-Charles Rochet va Jean Tirole tomonidan ishlab chiqilgan ko'p tomonlama platformalar nazariyasi zamonaviy mediabiznesni tushunishda muhim ahamiyat kasb etadi [6]. Zamonaviy media tashkiloti endilikda faqat kontent tarqatuvchi emas, balki auditoriya, reklama beruvchilar, platformalar, texnologiyalar va kontent ishlab chiqaruvchilar o'rtasidagi ko'p tomonlama aloqalarni boshqaruvchi subyektga aylanmoqda. SEMIR modelida bozor mavqei va innovatsion salohiyat komponentlarining mavjudligi aynan shu platformaviy transformatsiyalarni baholashga xizmat qiladi.

Shuningdek, Charnes, Cooper va Rhodes tomonidan taklif etilgan DEA yondashuvi resurslardan foydalanish samaradorligini baholashda muhim nazariy asos hisoblanadi [7]. Media tashkilotida resurslar unumdorligi faqat xodimlar soni yoki xarajatlar hajmi bilan emas, balki mavjud inson kapitali, tashkiliy vaqt va texnologik imkoniyatlarning amaliy natijaga aylanish darajasi orqali baholanishi lozim.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Maqolada SEMIR — Strategic-Economic Management Integration Rating modeli O'zbekiston Milliy teleradiokompaniyasi iqtisodiy samaradorligini oshirish vositasi sifatida tahlil qilindi. Modelning asosiy g'oyasi shundan iboratki, media tashkiloti samaradorligini bitta ko'rsatkich orqali emas, balki o'zaro bog'langan besh komponent asosida baholash zarur. Ushbu komponentlar quyidagilardan iborat:

1. S — strategik boshqaruv sifati;
2. E — iqtisodiy samaradorlik;
3. M — bozor mavqei;

4. I — innovatsion salohiyat;
5. R — resurslar unumdorligi.

MTRK bo'yicha qo'llangan SEMIR modelida strategik boshqaruv sifati 0,30, iqtisodiy samaradorlik 0,25, bozor mavqei 0,20, innovatsion salohiyat 0,15 hamda resurslar unumdorligi 0,10 vazn koeffitsiyentiga ega bo'lgan. Har bir komponent 0–4 oralig'ida me'yorlashtirilgan. Bunda 0 qiymat inqiroz yoki juda past samaradorlik holatini, 4 qiymat esa yuqori strategik-iqtisodiy integratsiya darajasini anglatadi.

O'zbekiston Milliy teleradiokompaniyasi bo'yicha 2025-yilga oid hisob-kitoblarda S = 2,35, E = 2,68, M = 2,14, I = 1,92 va R = 2,20 ball bilan baholangan.

SEMIR integral skori quyidagi formula orqali hisoblanadi:

$$SEMIR = (S \times 0.30) + (E \times 0.25) + (M \times 0.20) + (I \times 0.15) + (R \times 0.10)$$

Mazkur formula mediabiznesni an'anaviy moliyaviy baholash tizimidan farqli ravishda strategik-iqtisodiy diagnostika maydoniga olib chiqadi. Chunki unda boshqaruv sifati eng yuqori vazn koeffitsiyentiga ega. Bu bejiz emas, zero media tashkilotida iqtisodiy samaradorlik ko'pincha aynan boshqaruv qarorlarining tezkorligi, izchilligi, shaffofligi va strategik muvofiqiqligi orqali shakllanadi (1-jadval).

1-jadval. SEMIR modelining MTRK faoliyatini baholashdagi komponentlari

Komponent	Vazn	Asosiy indikatorlar	Baholash mazmuni
Strategik boshqaruv sifati	0,30	Strategik muvofiqlik, qaror samaradorligi, shaffoflik, tahririyat mustaqilligi	Boshqaruv qarorlarining izchilligi va moslashuvchanligini baholaydi
Iqtisodiy samaradorlik	0,25	EBITDA margin, reklama o'sishi, ROE, kapital rentabelligi	Moliyaviy natijadorlik va daromad yaratish qobiliyatini ko'rsatadi
Bozor mavqei	0,20	Auditoriya qamrovi, reklama bozori ulushi, OTT foydalanuvchilari, ishonch indeksi	Auditoriya va reklama bozoridagi o'rinni baholaydi
Innovatsiya salohiyati	0,15	R&D xarajatlari, AI texnologiyalari, yangi platforma tashabbuslari	Raqamli transformatsiyaga tayyorgarlikni ko'rsatadi
Resurs unumdorligi	0,10	Xodimlar produktivligi, tashkiliy vaqt samaradorligi, inson kapitali indeksi	Ichki resurslardan foydalanish sifati baholaydi

TAHLIL VA NATIJALAR

SEMIR modeli asosida olingan natijalar O'zbekiston Milliy teleradiokompaniyasi iqtisodiy samaradorligini oshirishda eng muhim savolni o'rtaga qo'yadi: tashkilotning hozirgi iqtisodiy natijalari kelajakdagi strategik barqarorlik bilan qanchalik uyg'un? Hisob-kitoblar shuni ko'rsatadiki, integral SEMIR skori 2,311 ballni tashkil etadi. Bu esa MTRKning moslashuv bosqichidan barqaror o'sish bosqichiga o'tish chegarasida turganini anglatadi.

Mazkur natijani oddiy "o'rtacha" baho sifatida talqin qilish to'g'ri bo'lmaydi. 2,311 ball — bu strategik signal hisoblanadi. U tashkilotda muayyan ijobiy o'zgarishlar mavjudligini, biroq ayrim komponentlar hali iqtisodiy samaradorlikni to'liq darajada qo'llab-quvvatlay olmayotganini ko'rsatadi (2-jadval).

2-jadval. MTRKning SEMIR integral skoringi bo'yicha baholash natijalari

Komponent	Ball	Vazn	Vaznlangan hissa	Diagnostik talqin
Strategik boshqaruv sifati	2,35	0,30	0,705	Boshqaruv tizimida izchillik mavjud, ammo yuqori darajadagi moslashuvchanlik hali to'liq shakllanmagan
Iqtisodiy samaradorlik	2,68	0,25	0,670	Eng kuchli komponent; moliyaviy modernizatsiya va daromad yaratish imkoniyatlari nisbatan faol
Bozor mavqei	2,14	0,20	0,428	Auditoriya va bozor pozitsiyasi o'rtacha darajada, raqamli segmentda kengayish zarur
Innovatsiya salohiyati	1,92	0,15	0,288	Eng zaif zona; AI, R&D va platforma tashabbuslarini kuchaytirish talab etiladi
Resurs unumdorligi	2,20	0,10	0,220	Ichki resurslardan foydalanish barqarorlashgan, ammo hali strategik drayver darajasida emas
SEMIR integral skori	—	1,00	2,311	B+ daraja: barqaror o'sishga o'tish chegarasi

Natijalardan ko'rinadiki, iqtisodiy samaradorlik komponenti 2,68 ball bilan eng yuqori ko'rsatkichga ega. Bu O'zbekiston Milliy teleradiokompaniyasida moliyaviy natijadorlikni oshirish bo'yicha muayyan mexanizmlar samarali ishlayotganini anglatadi. Biroq innovatsion salohiyatning 1,92 ball bilan eng past ko'rsatkichda qolayotgani strategik xavf sifatida baholanishi lozim. Chunki raqamli media bozori sharoitida bugungi iqtisodiy natijalar ertangi raqobatbardoshlikni avtomatik ravishda kafolatlamaydi (1-jadval).

1-rasm. MTRK iqtisodiy samaradorligini oshirishda SEMIR modelining boshqaruv mantig'i

Rasmda SEMIR modeli oddiy baholash formulasi sifatida emas, balki boshqaruv mantig'i sifatida talqin qilingan. Modelning markazida strategik boshqaruv sifati turadi, chunki boshqaruv qarorlari resurslar taqsimoti, innovatsion tashabbuslar, auditoriya bilan ishlash hamda daromad manbalarini diversifikatsiya qilishga bevosita ta'sir ko'rsatadi.

SEMIR modelining O'zbekiston Milliy teleradiokompaniyasi uchun asosiy afzalligi shundaki, u samaradorlikni "daromad oshdimi yoki yo'qmi?" degan tor doiradagi savol bilan cheklamaydi. Model "qaysi komponent daromadni oshirishga tayyor?", "qaysi komponent kelajakda to'siqqa aylanishi mumkin?" hamda "qaysi yo'nalishga strategik resurslarni birinchi navbatda yo'naltirish zarur?" kabi boshqaruv savollariga javob beradi.

Birinchi imkoniyat — diagnostik aniqlikdir. An'anaviy moliyaviy tahlilda iqtisodiy samaradorlik umumiy ko'rsatkichlar orqali baholanadi. SEMIR modeli esa samaradorlikni besh komponentga ajratib, muammoning asosiy manbasini aniqlash imkonini beradi. Masalan, MTRKda iqtisodiy samaradorlik nisbatan yuqori bo'lsa-da, innovatsion salohiyatning pastligi aniqlangan. Bu esa mavjud moliyaviy barqarorlik raqamli transformatsiyani jadallashtirish uchun yetarli darajada yo'naltirilmasa, keyingi bosqichda bozor mavqei va auditoriya qamroviga salbiy ta'sir yuzaga kelishi mumkinligini anglatadi.

Ikkinchi imkoniyat — strategik resurslar taqsimotidir. SEMIR modelida har bir komponent muayyan vazn koeffitsiyentiga ega. Boshqaruv sifati 0,30 vazn koeffitsiyenti bilan eng yuqori ahamiyat kasb etgani media tashkilotida iqtisodiy samaradorlik, avvalo, boshqaruv sifati bilan bog'liqligini ko'rsatadi. Ushbu yondashuv Robert Kaplan va David Nortonning moliyaviy ko'rsatkichlarni ichki jarayonlar hamda o'rganish-rivojlanish indikatorlari bilan birgalikda baholash haqidagi konsepsiyasiga hamohangdir [4].

Uchinchi imkoniyat — raqamli transformatsiyani iqtisodiy indikatorga aylantirishdir. Ko'pincha raqamli rivojlanish texnik loyiha sifatida talqin qilinadi: yangi platforma yaratish, mobil ilovalar ishlab chiqish yoki onlayn kontent joylashtirish kabi jarayonlar shular jumlasidandir. SEMIR modeli esa ushbu jarayonlarni iqtisodiy samaradorlikka ta'sir qiluvchi muhim omil sifatida ko'rib chiqadi. R&D xarajatlari, AI texnologiyalari hamda yangi platforma tashabbuslari innovatsion salohiyat tarkibida baholanadi. Bu esa raqamli transformatsiyani hisobotlarda mavhum tushuncha emas, balki aniq o'lchanadigan boshqaruv indikatoriga aylantiradi.

To'rtinchi imkoniyat — bozor mavqeini kengroq talqin qilishdir. MTRK uchun bozor mavqei faqat reklama bozori ulushi bilan cheklanmaydi. Auditoriya qamrovi, OTT foydalanuvchilari hamda ishonch indeksi ham ushbu komponent tarkibiga kiradi. Bu yondashuv mediabiznesning ikki tomonlama bozor tabiati bilan mos keladi, chunki auditoriya e'tibori reklama va boshqa daromad shakllarining asosiy manbai hisoblanadi [2].

Beshinchi imkoniyat — inson kapitali va tashkiliy vaqt samaradorligini baholashdir. Media tashkilotlarida asosiy resurslardan biri ijodiy hamda texnik xodimlarning bilim va kompetensiyalaridir. SEMIR modelida resurslar unumdorligining alohida komponent sifatida ajratilgani muhim ahamiyatga ega. Chunki raqamli media muhitida xodimlar faqat efir tayyorlovchi yoki texnik ijrochi emas, balki kontentni ko'p platformali tarqatish, auditoriya bilan ishlash va ma'lumotlarga asoslangan qarorlar qabul qilish jarayonining faol ishtirokchisiga aylanmoqda (3-jadval).

3-jadval. SEMIR modeli asosida MTRK iqtisodiy samaradorligini oshirish yo'nalishlari

Aniqlangan holat	SEMIR signali	Iqtisodiy xavf	Tavsiya etiladigan yechim
Iqtisodiy samaradorlik yuqori, innovatsiya salohiyati pastroq	$E > I$	Bugungi daromad ertangi raqamli raqobatbardoshlikka aylanmasligi mumkin	R&D ulushini oshirish, AI asosidagi kontent va auditoriya analitikasini kengaytirish
Bozor mavqei o'rtacha	$M = 2,14$	Auditoriya qamrovi monetizatsiyaga to'liq aylanmasligi mumkin	OTT strategiyasi, reklama sementatsiyasi va ishonch indeksini kuchaytirish
Boshqaruv sifati nisbatan barqaror	$S = 2,35$	Boshqaruv islohotlari innovatsiya bilan yetarli bog'lanmasa, o'sish sekinlashadi	Strategik qarorlarni KPI va SEMIR indikatorlari bilan bog'lash
Resurs unumdorligi o'rtacha	$R = 2,20$	Inson kapitali raqamli transformatsiyaning to'liq drayveriga aylanmaydi	Xodimlarning raqamli kompetensiyalarini rivojlantirish
Integral skor B+ darajada	SEMIR = 2,311	Tashkilot barqaror o'sish chegarasida, ammo yuqori samaradorlik darajasiga chiqmagan	Innovatsiya va bozor mavqeini asosiy o'sish zonasi sifatida belgilash

SEMIR modelidan foydalanishning yana bir muhim jihati shundaki, u O'zbekiston Milliy teleradiokompaniyasini tashqi muhitdan ajratilgan holda tahlil qilmaydi. Media tashkiloti faoliyatiga bozor omillari, davlat siyosati va texnologik rivojlanish jarayonlari birgalikda ta'sir ko'rsatadi. Hujjatdagi model izohida ham tashqi muhit omillari strategik qarorlarning chegaralarini belgilashi, resurslardan foydalanish yo'nalishlarini aniqlashi hamda SEMIR modelini real amaliy muhitga moslashtirilgan boshqaruv konstruksiyasiga aylantirishi ta'kidlangan.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Maqolada O'zbekiston Milliy teleradiokompaniyasi iqtisodiy samaradorligini oshirishda SEMIR modelidan foydalanish imkoniyatlari tahlil qilindi. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, SEMIR modeli media tashkiloti samaradorligini faqat moliyaviy natija sifatida emas, balki boshqaruv sifati, iqtisodiy samaradorlik, bozor mavqei, innovatsion salohiyat va resurslar unumdorligi o'rtasidagi o'zaro bog'liqlik asosida baholash imkonini beradi.

MTRK bo'yicha amalga oshirilgan hisob-kitoblarda SEMIR integral skori 2,311 ballni tashkil etgani va ushbu natija B+ darajaga mos kelishi aniqlangan. Bu ko'rsatkich tashkilotning moslashuv bosqichidan barqaror o'sish bosqichiga o'tish chegarasida ekanini anglatadi. Komponentlar tarkibida iqtisodiy samaradorlik eng kuchli, innovatsion salohiyat esa eng zaif yo'nalish sifatida namoyon bo'lmoqda. Demak, MTRK iqtisodiy samaradorligini oshirishda asosiy vazifa mavjud moliyaviy va boshqaruv imkoniyatlarini raqamli innovatsiyalar, OTT platformalari, AI texnologiyalari, auditoriya analitikasi hamda inson kapitalini rivojlantirish bilan integratsiyalashdan iborat.

SEMIR modelining amaliy ahamiyati shundaki, u rahbariyatga umumiy baho emas, balki aniq diagnostik xarita taqdim etadi. Ushbu xarita qaysi yo'nalishda resurslar yetishmayotgani, qaysi komponent iqtisodiy natijani barqaror ushlab turgani hamda qaysi soha kelajakdagi o'sish uchun strategik aralashuv talab qilishini ko'rsatadi. Shu bois SEMIR modeli MTRK iqtisodiy samaradorligini oshirishda integral baholash, strategik rejalashtirish va boshqaruv qarorlarini ilmiy asoslashning muhim vositasi sifatida qo'llanishi mumkin.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati

1. Robert G. Picard. (2011). *The Economics and Financing of Media Companies* (2nd ed.). Fordham University Press.
2. Gillian Doyle. (2013). *Understanding Media Economics* (2nd ed.). SAGE Publications.
3. Alan B. Albarran. (2010). *The Media Economy*. Routledge.
4. Robert S. Kaplan, & David P. Norton. (1996). *The Balanced Scorecard: Translating Strategy into Action*. Harvard Business School Press.
5. Lucy Küng. (2017). *Strategic Management in the Media: Theory to Practice* (2nd ed.). SAGE Publications.

6. Jean-Charles Rochet, & Jean Tirole. (2003). *Platform Competition in Two-Sided Markets*. *Journal of the European Economic Association*, 1(4), 990–1029.
7. Abraham Charnes, William W. Cooper, & Edward Rhodes. (1978). *Measuring the Efficiency of Decision-Making Units*. *European Journal of Operational Research*, 2(6), 429–444.
8. Sylvia M. Chan-Olmsted. (2006). *Competitive Strategy for Media Firms: Strategic and Brand Management in Changing Media Markets*. Lawrence Erlbaum Associates.
9. Elena L. Vartanova. (2018). *Media Economics of Russian Media Industries*. Moscow State University.
10. Steven S. Wildman, & Bruce M. Owen. (1992). *Video Economics*. Harvard University Press.
11. Robert G. Picard. (2006). *Historical Trends and Patterns in Media Economics*. In Alan B. Albarran, Sylvia M. Chan-Olmsted, & Michael O. Wirth (Eds.), *Handbook of Media Management and Economics* (pp. 23–36). Lawrence Erlbaum Associates.
12. Alan B. Albarran. (2019). *Media Economics Research: A History of the Field*. In Alan B. Albarran (Ed.), *A Research Agenda for Media Economics* (pp. 1–12). Edward Elgar Publishing.
13. Michael E. Porter. (1985). *Competitive Advantage: Creating and Sustaining Superior Performance*. Free Press.
14. Jay B. Barney. (1991). *Firm Resources and Sustained Competitive Advantage*. *Journal of Management*, 17(1), 99–120.

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Zokir ALIBEKOV

Sahifalovchi va dizayner: Oloviddin Sobir o'g'li

2026. № 5 (2)

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.
Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

El.Pochta: sq143235@gmail.com

Bot: @iqtisodiyot_77

Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo'lishingiz mumkin. Obuna bo'lgach, @iqtisodiyot_77 telegram sahifamizga to'lov haqidagi ma'lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo'natishingizni so'raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo'natamiz.

"Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali 03.11.2022-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №566955 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug'bek tumani
Kumushkon ko'chasi, 26-uy.

Jurnal sayti: <https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz>
